

Roze ouderen

Over een homovriendelijk beleid

Axioncontinuu
wonen, zorg en welzijn

AxionContinu heeft veel kennis en ervaring in huis op het gebied van zorg en begeleiding aan ouderen, die wij als expertisecentrum graag delen. In deze nieuwe kennisreeks gaan wij dieper in op onderwerpen die voor AxionContinu belangrijk zijn.

Deze aflevering

Roze ouderen

De uitgave is tot stand gekomen met medewerking van de werkgroep Roze Ouderen van AxionContinu.

Lex Roseboom (voorzitter), bestuurder

André van Aken, 't Huis aan de Vecht

Danny Vermaak, De Bijkershoek

Frank Blanbergh, Tolsteeg

Kitty Macnack, Albert van Koningsbruggen

Linda Pieters, De Drie Ringen

Michel Samehtini, Isselwaerde

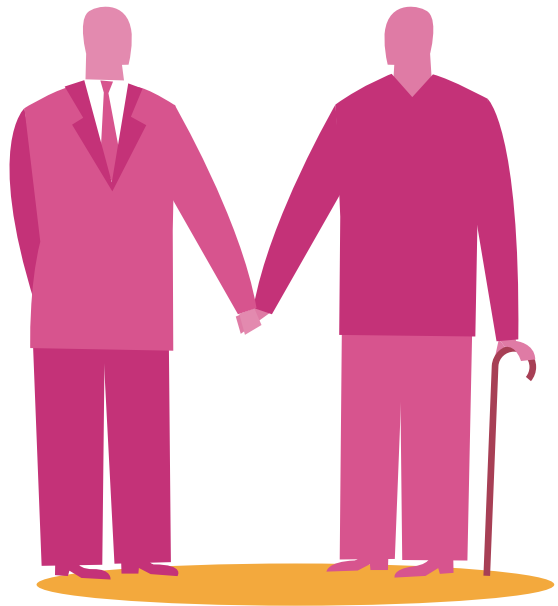
Aukjen Engelsman, Albert van Koningsbruggen

Jacques van Workum, familielid

roze@axioncontinu.nl

Roze ouderen

Over een homovriendelijk beleid

Axioncontinuu

wonen, zorg en welzijn

Inhoud

Roze ouderen: Het sluitstuk van een emancipatie	6
Standpunt AxionContinu: Thuis voor iedereen	11
Training diversiteit	12
Werkgroep Roze Ouderen	13
Dilemma's op de werkvloer	14
Samenwerken	18
Roze Loper in Tolsteeg	20
Consortium Roze 50+	23
HR-beleid: Gewénst gedrag als uitgangspunt	24
Roze medewerkers	26
Apart of samen?	28
Feiten en cijfers	31
Behoefte aan een gesprek?	33
Begrippenlijst	34
Websites	35

Voorwoord

Diversiteit is een sleutelbegrip binnen AxionContinu. Iedereen is anders en heeft vele kwaliteiten. Mensen verschillen op duizend en één manieren van elkaar. Denk aan kleur, afkomst, muzieksmaak, kledingstijl, seksuele voorkeur, cultuur en noem maar op. Mensen in staat stellen hun leven op eigen wijze vorm en inhoud te geven, is voor ons een uitdaging.

In deze uitgave gaat het over roze ouderen, mensen met een homoseksuele levensstijl die daarnaast oneindig veel van elkaar verschillen. Binnen AxionContinu willen wij hen een duidelijke plek geven en zichtbaar laten zijn. Het COC, de organisatie die onder andere opkomt voor belangen van homoseksuele mensen, heeft een aantal jaar geleden een onderzoek verricht onder senioren in zorgcentra. Daaruit bleek dat men niet altijd in openheid kon leven. Roze senioren gingen weer terug 'de kast in' met hun homoseksualiteit. Dat willen wij niet binnen AxionContinu.

Vijf jaar terug is de werkgroep Roze Ouderen opgericht, waarin medewerkers met elkaar bespreken hoe we de organisatie voor cliënten en medewerkers homovriendelijk kunnen maken. Er zijn enorm veel initiatieven opgepakt om dit daadwerkelijk vorm te geven. Begonnen is met het aanvragen van de

Roze Loper, een belangrijk keurmerk waaruit blijkt dat een zorgorganisatie een homopositief beleid voert, wat je ook terug ziet in de praktijk. Tolsteeg ontving als eerste dit label. Daar zijn we trots op. Inmiddels loopt dit traject voor al onze locaties.

In deze uitgave leest u hoe cliënten, familie en medewerkers bij ons met dit thema omgaan. Het zijn niet alleen maar goede en mooie verhalen, ook punten van aandacht komen naar voren. We laten dit graag zien en hopen dat dit een handreiking is om samen in gesprek te gaan en zorg te dragen voor een homovriendelijk en dus een breed diversiteitsbeleid.

Bij AxionContinu kan iedereen zichzelf zijn.

Lex Roseboom
Raad van Bestuur

Nog maar vijf jaar geleden gaven organisaties voor ouderenzorg aan dat er in hun huizen geen homoseksuele bewoners verbleven, tegenwoordig worden 'roze ouderen' niet langer genegeerd.

Tientallen zorginstellingen hebben inmiddels de Roze Loper, een certificaat dat aangeeft dat er aandacht en ruimte is voor mensen met een andere geaardheid. Het sluitstuk van een lang emancipatieproces.

Roze

Het sluitstuk

ouderen: van de emancipatie

De generaties die nu in de verpleeg- en verzorgingshuizen wonen, zijn nog opgegroeid in de tijd dat homoseksualiteit strafbaar was. Het werd veelal gezien als een aandoening die te genezen was. Pas in de jaren zeventig kregen homoseksuele mannen en lesbische vrouwen in ons land officieel dezelfde rechten als andere burgers. Niet dat de emancipatie van deze minderheden toen gelijk was voltooid. Volgens schattingen voelt zo'n zes procent van de Nederlanders zich aangetrokken tot mensen van hetzelfde geslacht of tot beider geslachten, de biseksuelen. Belangenorganisaties als het COC zijn nog altijd actief.

Generaties

"De strijd die de roze ouderen nu voeren, moet je zien als het sluitstuk van de emancipatie," zegt Erick Valk, voorzitter van COC Midden-Nederland. Hij is ervan overtuigd dat veel senioren in verzorgingshuizen hun geaardheid

verzwijgen. "Ze hebben te maken met intimidatie en pesterijen van medebewoners, die moeilijk over hun vooroordelen kunnen heenstappen. In hun eerdere leven hebben deze mensen vaak lang in de kast gebivakkeerd en bang voor hernieuwde confrontaties kiezen ze daar dan weer voor." Maar volgens Valk komt er een generatie aan die wel openlijk naar haar geaardheid heeft kunnen leven en die ook niet van plan is dat in de laatste fase van het leven op te geven.

Jongere oudere

Gerard Nizet is zo'n jongere oudere. Hij is van 1950 en een 'ambassadeur' van het Consortium Roze 50+ Nederland, waarin diverse organisaties samenwerken die zich inzetten voor deze groep. "We richten ons natuurlijk niet puur op ouderen in zorginstellingen, al merken we dat daar nu een toegenomen belangstelling voor in de media. Dat komt vooral door de invoering van de Roze

Jacques en Jaap

Jacques van Workum (74) was met zijn man Jaap Kooistra (72) te zien in een programma van omroep Max over roze ouderen. Jacques woont alleen in de Utrechtse wijk Lombok, want Jaap is sinds anderhalf jaar opgenomen in De Componist, een huis van AxionContinu waarin demente ouderen verblijven. “Toen Jaap daar heenging, heb ik meteen gezegd dat we getrouwd zijn,” zegt Jacques. “Dat schept duidelijkheid. Iedereen weet dat we een stel zijn.”

Hij kust Jaap bij zijn bezoeken. “Een andere bewoonster zegt weleens dat ze dat mooi vindt. Een bezoeker maakte er een keer een vervelende opmerking over, maar de verzorgende corrigeerde dat direct. Jacques vindt het personeel erg ondersteunend. “Ook de verzorgsters met een hoofddoekje,” zoals hij ze noemt, “gedragen zich professioneel en reageren gewoon. Wat er in het hoofd van verzorgers omgaat weet ik niet en hoef ik ook niet te weten.”

Jacques en Jaap maken deel uit van het Alzheimerkoor. Ook daar hebben zij zich vanaf het begin als stel gepresenteerd en voelen ze zich volledig geaccepteerd. Ze staan afgebeeld op een

foto in een nummer van het magazine Contact - bij een artikel over de opening van het vernieuwde IJsselwaarde, een locatie van AxionContinu in IJsselstein. Jacques is daar erg mee in zijn nopjes. “Er zijn toen heel veel foto’s gemaakt en dan plaatsens ze juist deze.”

Sinds hij op zijn achtentwintigste uit de kast kwam, is Jacques open over zijn geaardheid. Hij vindt dat er bij de intake de mogelijkheid moet zijn om te kunnen zeggen dat je homoseksueel of lesbisch bent. “Wie het wil verzwijgen, kan dat doen. Het is geen plicht ervoor uit te komen. Jaap en ik liepen ook niet hand en hand door Lombok met zijn vele allochtonen. Maar het is fijn te weten dat er binnen de organisatie oog is voor homoseksualiteit.”

Loper, een certificaat dat organisaties sinds 2008 kunnen verkrijgen als ze een homovriendelijke beleid voeren.”

Minderheden

Erick Valk benadrukt dat een huis echt niet een totaal ander beleid hoeft te voeren om voor een Roze Loper in aanmerking te komen. De belangrijkste stap die moet worden gemaakt is te aanvaarden dat het een kwestie is. Dat het bespreekbaar wordt gemaakt. “Ik ben niet geïnteresseerd in cijfers. Ik hoef niet te weten hoeveel homoseksuelen er in bejaardenhuizen vertoeven, zoals ik ook niet hoef te weten hoe veel allochtone ouderen er wonen. Het gaat erom dat er een sfeer en een cultuur wordt gecreëerd waarin iedereen zich thuis voelt en zich geaccepteerd weet.” “Ruimte voor diversiteit noemen we dat met mooie woorden,” vult Gerard Nizet aan. “Een huis dat homovriendelijk is, zal ook respect hebben voor andere mensen die afwijken van de norm, zoals allochtonen. We hoeven als homo’s en lesbiennes geen speciale behandeling. Liever niet.” Homoseksuelen zijn in zekere zin een onzichtbare minderheid, want aan iemands uiterlijk is zijn of haar gaardheid niet af te lezen. “Dat kan ouderen ertoe bewegen niet voor hun gaardheid uit te komen om moeilijkheden te ontlopen,” licht Nizet het probleem toe. “De psychische gevolgen die dat

heeft, worden sterk onderschat. De levensverwachtingen van homoseksuelen mannen en vrouwen liggen aantoonbaar lager dan die van heteroseksuelen. Het leven is kennelijk stressvoller. Homoseksuelen jongeren plegen tot vijf keer vaker zelfmoord.”

Erick Valk:

**“Veel senioren
verzwijgen hun
gaardheid in
verzorgingshuizen”**

Beide mannen verwerpen het idee van aparte verzorgingshuizen voor homoseksuelen. “Een onzinnig idee,” vindt Erick Valk, “want behalve hun seksuele geaardheid zullen de meesten weinig met elkaar delen.”

Afspiegeling

Het is beter de verzorgingshuizen een afspiegeling te laten zijn van de samenleving. “De instellingen moeten voor

de veiligheid zorgen, er zijn genoeg organisaties die zich inzetten voor minderheden en activiteiten en kennis aanbieden,” zegt Valk.

Zo geeft het Consortium Roze 50+ Nederland geregeld voorlichtingsbijeenkomsten in woonzorgcentra. Valk: “Want er zijn nog veel vooroordelen. Er wordt vaak gedacht dat homo’s er een zeer losbandig leven op na houden. Dat wordt ook gevoed door uitbundige evenementen als Amsterdam Gay Pride. Terwijl de meesten een rustig bestaan leiden.”

Lotgenoten

Gerard Nizet: “We hebben het nu over roze ouderen in zorginstellingen, maar vergeet niet dat het merendeel van de senioren op zichzelf woont. Slechts vijf procent van de vijfenzestigplussers woont in een verzorgings- of verpleeghuis.”

Als actief lid van de senioren groep van het COC ziet hij steeds meer ouderen vereenzamen. “Hun partner is overleden, ze hebben nauwelijks nog familie.” Met laagdrempelige bijeenkomsten probeert de groep lotgenoten met elkaar in contact te brengen. De homo-emancipatie mag dan in Nederland zijn sluitstuk naderen, er blijft nog genoeg werk aan de winkel.

Gerard Nizet:

“Vergeet niet dat het merendeel van de senioren op zichzelf woont”

Thuis voor iedereen

'Thuis voor iedereen' is het motto van AxionContinu. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Of je nu cliënt bent of medewerker. Dat is de basis van het diversiteitsbeleid van AxionContinu.

Respect voor de levenswijze van de ander is hierbij het uitgangspunt. Medewerkers zijn gehouden aan een gedragscode waarin dit staat beschreven. Het betekent bijvoorbeeld dat negatieve uitlatingen over hoe iemand is niet worden getoleerd. Dat wordt altijd besproken. Of het nu om medewerkers of cliënten gaat. Cliënten mogen niet weigeren door bepaalde medewerkers geholpen te worden, bijvoorbeeld omdat die allochtoon of homoseksueel zijn. Medewerkers op

hun beurt helpen iedere cliënt, ongeacht afkomst of gaardheid.

Iedereen is anders. Verschillen tussen mensen worden bij AxionContinu gewoon bespreekbaar gemaakt. Binnen de organisatie wordt een open sfeer gecreëerd onder meer via activiteiten en gespreksgroepen rondom diversiteit en dus ook homoseksualiteit. Dat maakt dat iedereen zich bij AxionContinu thuis kan voelen.

Training 'Diversiteit'

Aan de slag met vooroordelen

AxionContinu biedt een training aan voor medewerkers waarin aandacht wordt gegeven aan diversiteit onder cliënten en dan met name homoseksualiteit. Merel van Ginkel (medewerker welzijn in Albert van Koningsbruggen) verzorgt de training 'Diversiteit', voor medewerkers welzijn. Deze biedt handvatten om een vereniging rondom diversiteit op te zetten, vanuit de visie dat AxionContinu open staat voor de wensen van cliënten, ook als die afwijken van wat gangbaar is op een locatie.

In de training gaan de deelnemers aan de slag met vooroordelen. Merel: "Medewerkers leren na te gaan hoe zij over cliënten denken. Wat is je eerste oordeel als je iemand ziet? Klopt dat met de werkelijkheid? Het doel is dat medewerkers met een meer open blik gaan kijken."

Partner

Merel noemt een voorbeeld. "Er was een lesbische cliënt. Als haar partner er was, gingen medewerkers er vanuit dat het haar nicht was. Dat is niet zo heel vreemd, want verreweg de meeste cliënten zijn hetero. Maar medewerkers komen er doorgaans niet op dat iemand ook homoseksueel kan zijn en kunnen daardoor reageren op een manier die

niet prettig is voor de cliënt. In deze training word je je daar van bewust." Merel heeft eerder een training diversiteit gegeven. "We zijn toen ook met stellingen aan de slag gegaan. 'Mogen anderen weten wat de geaardheid van een cliënt is' was een van de stellingen. Dat werd een heel pittige discussie. Waar elementen als 'respect voor privacy' en 'het is belangrijk dat je informatie over een cliënt hebt' aan de orde kwamen. Het goede antwoord bestaat niet, als je het er maar over hebt en over nadentk."

Theatersport

Medewerkers blijken het vaak lastig te vinden homoseksualiteit te bespreken. Via theatersport, waarbij twee teams scènes spelen, probeert Merel daar op een speelse wijze een manier voor te vinden. Dat helpt om er gemakkelijker mee om te gaan. De training diversiteit wordt nu gegeven voor medewerkers welzijn die nieuwe activiteiten voor cliënten opzetten. Merel: "Maar het is natuurlijk ook heel geschikt voor anderen. Bijvoorbeeld voor de nieuwe woonbegeleiders, die intensief met cliënten omgaan."

Werkgroep Roze Ouderen

AxionContinu heeft sinds 2008 de werkgroep Roze Ouderen. Daarin zitten medewerkers die het onderwerp homoseksualiteit binnen de organisatie belangrijk vinden. Ook cliënten en hun familie kunnen deelnemen. Een familielid heeft zich in 2013 bij de werkgroep aangesloten.

Bestuurder Lex Roseboom nam het initiatief voor de werkgroep. Hij is ook voorzitter. "Aanleiding was een rapport van het COC waarin staat dat ouderen niet uit de kast durven komen of zelfs de kast weer ingaan als zij in een zorgcentrum gaan wonen. Het is toch verschrikkelijk als iemand naast zijn bed

een foto van zijn partner zet en zegt dat het zijn broer is." Hij vindt de open houding van AxionContinu wat betreft homoseksualiteit belangrijk.

De werkgroep Roze Ouderen maakt homoseksualiteit binnen de organisatie bespreekbaar en zichtbaar. Zo nam de werkgroep het initiatief voor het aanvragen van de Roze Loper voor Tolsteeg. Maar ook signalen binnen de locaties worden besproken en via de werkgroep worden contacten met partijen buiten AxionContinu onderhouden waar het gaat om roze zorg.

De werkgroep is bereikbaar via roze@axioncontinu.nl

Dilemma's op de werkvloer

“Roze ouderen? Ik ken er geen,” hoor je medewerkers soms zeggen. Of misschien één of twee, maar die houden het dan bewust stil. Voor veel ouderen is homoseksualiteit nog altijd taboe. Ook roze medewerkers hebben er af en toe last van. Hoe ga je als organisatie om met omheuse bejegening? Waar liggen de grenzen? “Gelukkig is schelden een uitzondering.”

Michel Samehtini is medewerker welzijn bij Isselwaerde in IJsselstein. Hij voelt zich voor honderd procent gesteund door zijn collega's en directie. “Tussen collega's is het geen issue,” aldus Michel, die in 2002 begon als ziekenverzorger. “Ik geloof dat er in het begin een meisje was met commentaar. Dat had met haar joodse geloof te maken. Al snel draaide ze bij en daarna is er nooit meer een wanklank geweest.” Van bewoners krijgt hij heel soms wel

een nare opmerking naar zijn hoofd.
“Dat is vooral vervelend als je ‘m niet ziet aankomen.”

Stoom

Eén keer is hij meteen stoom gaan afblazen bij zijn leidinggevende. “Als je tegen me begint over hiv of aids, raak je me echt. En dan kan het nog honderd keer een dementerende bewoner zijn die niet precies weet wat hij zegt, toch ben ik er niet van gediend. Er zijn grenzen. Het is kwetsend. Dus dan reageer ik als Michel,” vertelt hij bewogen. “Als ik weer rustig ben kan ik het wel plaatsen. Je weet dat bij dementerenden de remmingen kunnen wegvallen. Als er

‘flikker’ of zo wordt geroepen, laat ik het meestal ook maar gaan. Dat gebeurt een enkele keer per jaar en vaak is het dezelfde persoon die het zegt. Dat heeft te maken met haar ziektebeeld.” Collega Kitty Macnack, coördinerend verpleegkundige in Albert van Koningsbruggen, denkt er net zo over als Michel. Zelf is ze heteroseksueel, maar dat doet er niet toe. “Als een collega wordt gediscrimineerd om wat voor reden ook, ga je achter hem staan. No matter what!”

Geruststellend

Kitty Macnack werkt een jaar in het verpleeghuis. Ze vindt dat soms best sterker mag worden opgekomen voor een collega die vervelend wordt benaderd. Ze kreeg er mee te maken toen een homoseksuele verzorgende beticht werd van seksuele handelingen. “De manager was er niet en de verzorgende kwam bij mij langs. Eigenlijk wilde hij het er bij laten zitten, hij had er geen vertrouwen in dat hij gelijk zou krijgen. ‘Maar je laat je toch niet wegpesten? Je moet voor jezelf opkomen’, heb ik hem gezegd. En dat hij zich nergens voor hoefde te schamen. Wees trots op jezelf.” Hij is naar de cliënt teruggegaan. Die gaf uiteindelijk toe dat er niets onzedelijks was gebeurd. Hij wilde ‘alleen’ niet door een homoseksuele medewerker worden gewassen. De kwestie is niet meer operakeld. “Wel heb ik tegen

zijn team gezegd dat het belangrijk is dat ze voor hem opkomen, dat ze hun collega door dik en dun steunen. Daarna moet je het ook loslaten, vind ik. Het hoeft niet helemaal tot bovenin te worden besproken.”

Kitty en Michel weten dat het in de hoogste regionen van de organisatie goed zit, mocht een situatie ooit uit de hand lopen. Michel: “Onze directeur heeft uitgesproken dat een collega of bewoner met een aversie tegen homoseksualiteit beter niet in een van onze huizen kan wonen of werken. Die gedachte vind ik heel geruststellend.”

Lepels

Danny Vermaak is afdelingsmanager PG in De Bijnkershoek. Hij vertelt dat homoseksualiteit ook een ander effect op mensen kan hebben. “Vrouwen

die niet door een man willen worden gewassen vinden het geen probleem als ik het doe. Dan zeg ik: ‘Mevrouw, ik ben toch ook een man’. ‘Bij jou maakt het niet uit’, zeggen ze dan.” Danny moet er wel om lachen. Eigenlijk is homoseksualiteit nauwelijks een ding op zijn werk. “Een mevrouw zei een keer tegen een collega: ‘Wat heb jij mooie lepels.’ Ze bedoelde de borsten, maar kon niet op het woord komen. Of ze ook echt homoseksuele gevoelens had weet ik niet. Bij ons is het inmiddels een gevleugelde uitspraak geworden voor vrouwelijke collega’s die wat meer decolleté laten zien.”

André van Aken werkt al 25 jaar in het Huis aan de Vecht en heeft dezelfde ervaring. “Dames willen wel door mij worden gewassen, maar niet door die nieuwe mannelijke stagiair. Daar maken we dan meestal wat geintjes over en uiteindelijk staan ze het toch toe. En als die jongen dan na een jaar weggaat huilen ze tranen met tuiten.”

Dubbelleven

André van Aken is goed in balans. “Collega’s weten dat ik homoseksueel ben. Bewoners vertel ik het als het ter sprake komt. Soms heb ik het over mijn partner met wie ik al 27 jaar samen ben. ‘Dat had ik niet achter je gezocht’, hoor ik dan soms. Als bewoners zelf homoseksuele kinderen of kleinkinderen hebben, vinden ze het prettig om met mij daarover te praten.”

Vrouwen die niet door een man willen worden gewassen vinden het geen probleem als ik het doe. Dan zeg ik: ‘Mevrouw, ik ben toch ook een man’. ‘Bij jou maakt het niet uit’, zeggen ze dan.”

Heel in het begin waren er een paar jongens van de Technische Dienst die opmerkingen maakten over zijn geaardheid. “Toen ik er iets van zei verontschuldigden ze zich. Daarna is het nooit meer voorgevallen. Soms moet een buitenlandse stagiaire even wennen, maar dat duurt nooit lang. Ik zeg altijd dat ik een gezegend mens ben. Ik heb nooit problemen gehad met mijn homoseksualiteit. Ik ga fluitend door het leven.” Voor homoseksuele bewoners is het vaak zwaarder, denkt André. “Mij nemen ze aardig snel in vertrouwen, maar voor de buitenwereld houden ze er een dubbelleven op na. En soms weet je het ook gewoon niet.”

Begrip

Ook Michel Samehtini merkt dat het voor bewoners moeilijk is open te zijn. “Ze zijn getrouwd geweest, kregen kinderen... Zo ging dat vroeger. Ik stoor me aan mensen die daar zomaar wat van vinden. Zo gemakkelijk zal het niet zijn geweest, daar mag je wel wat begrip voor tonen. Ik vind het ook niet raar als mensen het voor zichzelf houden.”

Michel wil het liever wel weten. “Er woont hier in een van de groepswooningen een Surinaamse met dementie. Doordat ik over haar achtergrond ben gaan lezen en me heb verdiept in haar behoeften en beleving, kan ik haar op andere manieren proberen te bereiken. Het helpt mogelijk ook als je weet dat

Michel Samehtini:

“Een nare opmerking van een cliënt is vooral vervelend als je ’m niet ziet aankomen”

iemand homoseksueel is.” Bij de intake naar iemands geaardheid vragen, lijkt hem echter geen goed idee. “Het blijft toch privé. Iedereen moet zich vrij voelen om het wel of niet aan te geven.” Kitty Macnack: “Toen ik voor het eerst over roze ouderen hoorde was ik verbaasd. Ik had er nooit bij stilgestaan dat het een thema was. Maar gelukkig wordt er bij AxionContinu niet verkrampt over gedaan. Waarom zou je ook?”

*Kees van den Berg,
Lex Roseboom en
Erick Valk (vlnr)*

Samenwerken *voor roze-vriendelijke benadering ouderen*

AxionContinu heeft het thema homoseksualiteit binnen Utrechtse verzorgings- en verpleeghuizen bespreekbaar gemaakt. Bestuurder Lex Roseboom wil de 'homovriendelijkheid' van de Utrechtse ouderenzorg bevorderen en heeft samenwerking gezocht met de gemeente Utrecht en het COC Midden-Nederland. De drie organisaties hebben in het najaar van 2012 samen de ambitie uitgesproken dat alle verpleeg- en verzorgingshuizen in de regio Utrecht de Roze Loper krijgen. Dit keurmerk geeft aan dat een locatie homoseksuele ouderen een veilige woonomgeving biedt.

Utrecht voert een beleid dat gericht is op een sociaal, veilig en tolerant klimaat.”

COC Midden-Nederland komt op voor de belangen van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. De werkgroep Ouderen wil de roze-vriendelijke benadering van ouderen in verzorgings- en verpleeghuizen bevorderen. Om ouderen de gelegenheid te bieden elkaar te ontmoeten, wordt twee keer per maand een seniorencafé gehouden. Volgens Erick Valk, voorzitter van COC Midden-Nederland, is het belangrijk dat roze ouderen in een ongedwongen sfeer gelijkgestemden kunnen ontmoeten.

Prijs

De gemeente Utrecht voert al jaren beleid dat 'gericht is op een sociaal, veilig en tolerant klimaat'. Daarmee wil Utrecht de 'acceptatie, integratie en zichtbaarheid van homoseksuele mannen en vrouwen in de Utrechtse samenleving' bevorderen. Het onderwerp blijft nadrukkelijk op de agenda staan, zegt beleidsadviseur Kees van den Berg. Jaarlijks kent de gemeente de Annie Brouwer-Korf prijs toe aan een organisatie of aan mensen die zich bijzonder inzetten voor de acceptatie van homo- en biseksuelen in Utrecht. Lex Roseboom was in 2012 een van de genomineerden.

Te weinig aandacht

Ook in het gemeentelijke actieplan 2012-2014 is er aandacht voor roze senioren. Utrecht zet in op het bevorderen van de deskundigheid bij organisaties die met ouderen werken. Volgens de gemeente is binnen de ouderenzorg

en de welzijnssector nog te weinig aandacht voor roze 50-plussers. Voor het bevorderen van die deskundigheid wordt samengewerkt met AxionContinu.

De gemeente richt zich ook op organisaties die zorg leveren aan zelfstandig wonende ouderen. Voor het mogen leveren van thuiszorg moeten organisaties deskundig zijn op het gebied van zorg aan homoseksuele ouderen.

Victor Everhardt,

wethouder van onder meer Diversiteit en Welzijn/Wmo van de gemeente Utrecht.

“Goede zorg mag geen drempels herbergen voor wat betreft de

eigenheid van de klant. Ook voor wat betreft de roze klant. Vanuit de regierol van de gemeente voer ik gesprekken met diverse partijen om een gezamenlijke toekomstvisie te creëren.

Homoseksuele inwoners van Utrecht zijn niet per definitie kwetsbaar, maar moeten wel stevig genoeg in hun schoenen staan om met verschillende soorten reacties in hun omgeving te kunnen omgaan. Met name ouderen en mensen in een omgeving waar homoseksualiteit nog taboe is, kunnen in een kwetsbare positie verkeren. Het is belangrijk dat zij goede ondersteuning kunnen krijgen.”

Roze Loper

Frank Blanbergh

Tolsteeg heeft sinds 2009 de Roze Loper, als eerste zorglocatie voor ouderen in Utrecht. Het ingelijste certificaat waarop staat dat Tolsteeg tolerant is op het gebied van seksuele diversiteit hangt opvallend bij de receptie. Bezoekers stellen er geregeld vragen over, zegt zorgmanager Frank Blanbergh. Sollicitanten trouwens ook. Altijd zijn de reacties positief, zegt hij.

in Tolsteeg

Frank is trots op het KIWA-keurmerk. Het betekent kort gezegd dat lesbische vrouwen en homoseksuele mannen veilig en prettig in Tolsteeg kunnen wonen. Al staat de Roze Loper wat hem betreft symbool voor tolerantie in het algemeen in Tolsteeg. “Ik wil er breder naar kijken. Pesten en discrimineren staan we gewoon niet toe. Niet van medewerkers en niet van bewoners. Of het nu gaat om geaardheid, waar je vandaan komt of je man of vrouw bent. Iedereen moet hier fijn kunnen wonen en werken.”

Zorginstellingen vragen de Roze Loper zelf aan. Het initiatief kwam vanuit de werkgroep Roze Ouderen, die met het keurmerk wil laten zien dat homoseksuele ouderen vanzelfsprekend fijn kunnen wonen bij AxionContinu. Frank vroeg de Roze Loper aan bij het COC Nederland.

Niet zomaar

De Roze Loper krijg je niet zomaar, zegt hij. Om het keurmerk te krijgen, wordt een tolerantiescan uitgevoerd. Er moest een uitgebreide vragenlijst worden ingevuld. Daarna volgde een zogenoemde audit. In Tolsteeg voerde een commissie gesprekken met de zorgmanager, medewerkers, cliëntenraad en bewoners

om na te gaan of het klimaat in een zorglocatie daadwerkelijk tolerant en dus homovriendelijk is.

Proces

Met het certificaat ‘Roze Loper’ bij de receptie is het niet klaar. Volgens Frank is het creëren van een tolerant klimaat een voortdurend proces. Dat richt zich zowel op bewoners als medewerkers. In het dagelijks leven gebeuren er vooral heel veel mooie dingen in Tolsteeg. Maar bewust bezig zijn met tolerantie blijft een item.

“Medewerkers van Welzijn begeleiden nieuwe bewoners zes weken lang. De ervaring leert dat het nieuwe bewoners soms erg veel moeite kost hun plek te vinden tussen de andere bewoners. Bewoners onderling kunnen hard zijn. Dat iemand bijvoorbeeld niet aan een tafel mag zitten. Dat werkt zo niet en daar zitten we bovenop.”

Ook medewerkers weten dat zij bewoners met respect benaderen. Zo wordt in Tolsteeg een nieuwe bewoonster niet gevraagd naar haar man, maar naar haar partner. Verder kloppen medewerkers altijd eerst aan voor zij een appartement binnengaan, spreken bewoners aan met mevrouw en meneer en zorgen voor privacy door niet over bewoners te ‘kletsen’.

Maar ook van medewerkers onderling verwacht Frank respectvol gedrag. "Zeggen dat een homoseksuele collega een lekker kontje heeft, dat doen we dus niet. Ook niet voor de grap. Wat mensen in hun vrije tijd tegen elkaar zeggen, moeten zij zelf weten. Maar in Tolsteeg zijn zij professionals."

Daarmee is er een verschil met de bewoners, zegt Frank. "Voor bewoners is dit hun thuis. Zij wonen hier. Wij kunnen en mogen hen niet veranderen. Maar medewerkers stellen zich hier professioneel op."

Wat niet wil zeggen dat van bewoners alles wordt geaccepteerd. Als iemand aangeeft niet door een homoseksuele medewerker te willen worden geholpen, tolereren we dat niet. En als iemand openlijk een andere bewoners pest of discrimineert, gaat Frank het gesprek aan. En dat kan er soms toe leiden dat iemand niet meer welkom is in bijvoorbeeld het restaurant.

Wat is de Roze Loper?

In 2006 vroegen medewerkers van het COC in Nijmegen zorginstellingen hoe zij omgingen met homoseksuelen in hun huizen. Tot hun verbazing kregen zij te horen dat er geen homo's of lesbiennes waren onder de senioren. Statistisch gezien een onmogelijkheid, want circa zes procent van de Nederlanders heeft een homoseksuele gaardheid. De actieve leden van het COC wisten toch met aantal zorginstellingen in gesprek te komen en in 2008 werden de eerste Roze Lopers uitgereikt als een aanmoedigingsprijs voor een homovriendelijker beleid.

Inmiddels is de Roze Loper is een keurmerk van KIWA (instelling voor kwaliteitszorg) dat aangeeft dat een zorginstelling voor ouderen homovriendelijk is. Voor het krijgen van de Roze Loper voert de organisatie een tolerantiescan uit. Deze tolerantiescan heeft als doel de acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en

biseksuele mensen te bevorderen. Het uitvoeren van de scan geeft organisaties namelijk inzicht in hoeverre het aanbod daadwerkelijk aansluit bij deze doelgroep. Het prikkelt daarnaast de bewustwording bij management en medewerkers van zorginstellingen. Tijdens de scan wordt gekeken naar diverse criteria zoals: respect en openheid, waarborging van privacy, aandacht en training in omgaan met seksuele diversiteit, gelijke behandeling van partners en zorgvuldigheid in de omgang met seksuele diversiteit. Nadat de tolerantiescan is uitgevoerd, volgt een audit. Een commissie voert gesprekken in de organisatie. Daarna wordt het keurmerk toegekend. AxionContinu heeft voor alle locaties de Roze Loper aangevraagd.

Consortium Roze 50+

Samen positie homoseksuele ouderen verbeteren

Trainingen voor zorgpersoneel om roze ouderen beter tegemoet te treden, de Roze Loper, een website waarop informatie rondom homoseksuele ouderen is samengebracht. Het is een greep uit de activiteiten van het Consortium Roze 50+. In het Consortium werken de vier landelijke organisaties ANBO, COC, Movisie en Vilans sinds 2005 samen met als doel de positie van homoseksuele 50-plussers te verbeteren.

De eerste actie van het Consortium was het houden van een zogenoemde 'roze belweek' in 2006 om na te gaan wat de behoeftes van roze ouderen zijn op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Uit deze inventarisatie is het Masterplan 'De Onzichtbaarheid voorbij' ontstaan om de positie van homoseksuele senioren te verbeteren. Tot eind 2013 is er subsidie van het ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport om dit plan uit te voeren. De ANBO heeft de rol van projectleider, zegt woordvoerder Frank van der Aa.

Actieplan

Een van de punten in het actieplan is het opzetten van trainingen voor zorgpersoneel om homoseksuele ouderen beter tegemoet te treden. Kenniscentrum Vilans is in het najaar van 2012 begonnen met het aanbieden van deze trainingen voor de ouderenzorg. Axion-Continu heeft de kennis zelf in huis en maakt geen gebruik van dit aanbod.

De Roze Loper en de website www.roze50plus.nl, waar informatie over roze ouderen is samengebracht, zijn andere activiteiten die voortkomen uit het actieplan. Ook de zichtbaarheid van roze ouderen is een aandachtspunt. Dat gebeurt onder meer door deelname aan de Gay Parade en de 50PlusBeurs.

Ervaringen

De 'roze belweek' heeft het Consortium in 2011 herhaald. Ouderen konden een actienummer bellen om hun ervaringen te delen. De belangrijkste conclusie was dat de situatie voor roze ouderen in vergelijking met 2006 zeker niet slechter is geworden. Er werd minder geklaagd over de situatie in de zorg, er waren juist veel positieve opmerkingen. Al werden ook nog schrijnende situaties gemeld, bijvoorbeeld van ouderen die in zorgcentra wonen waar homoseksualiteit niet wordt geaccepteerd.

www.roze50plus.nl

Gewénst gedrag als uitgangspunt

‘Thuis voor iedereen’. Dat geldt niet alleen voor cliënten maar ook voor medewerkers van AxionContinu. Alle medewerkers, en dus ook homoseksuele personeelsleden, moeten in alle veiligheid bij AxionContinu kunnen werken, zegt Wies Hendriks, HR-adviseur op het Centraal Bureau. Het wordt formeel vastgelegd in het beleid sociale veiligheid.

Personeelsbeleid specifiek gericht op seksuele geaardheid is er niet, zegt Wies. Wel zijn er regelingen op het gebied van discriminatie en pesten, heeft AxionContinu twee vertrouwenspersonen voor medewerkers en is er een Melding Incidenten Medewerkers (MIM)-regeling. Dit ‘pakket’ houdt kort gezegd in dat pesten en discrimineren niet worden getolereerd en beschrijft welke maatregelen mogelijk zijn als het toch gebeurt.

Positieve insteek

In 2013 worden deze regelingen opgenomen in het beleid sociale veiligheid. Wies: “We gaan er van de andere kant naar kijken, met een positieve insteek. Daarom heet het voortaan ‘beleid sociale veiligheid’. Seksuele geaardheid is daar een onderdeel van, net als bijvoorbeeld afkomst, leeftijd of geloof.” Het betekent dat niet ongewenst gedrag de nadruk krijgt, maar juist gewénst gedrag

waarbij iedereen zich veilig weet. Medewerkers geven aan dat zij AxionContinu ervaren als een open en tolerante organisatie en geen homovriendelijkheid tegenkomen. Dat blijkt uit een onderzoek dat Merel van Ginkel, medewerker welzijn in Albert van Koningsbruggen, heeft gedaan. Wel vinden medewerkers het goed dat over tolerantie en diversiteit wordt nagedacht.

Aan diversiteit wordt altijd aandacht besteed bij de tweedaagse introductie waar alle nieuwe medewerkers verplicht aan meedoen. Daarbij gaat het om de respectvolle omgang met cliënten en met elkaar. Anders gezegd, medewerkers weten dat je netjes met elkaar omgaat, ongeacht geaardheid, leeftijd, afkomst, geloof of geslacht. Iedereen die bij AxionContinu komt werken, krijgt de gedragscode uitgereikt en wordt geacht die te onderschrijven. Natuurlijk gaat het niet altijd goed.

'Roze' AxionContinu in de media

Media hebben in 2012 een aantal keer aandacht besteed aan de 'roze' kant van AxionContinu.

Omroep Max, 6 december 2012

Het tv-programma Meldpunt van Omroep Max besteedt aandacht aan de positie van roze ouderen in woonzorgcentra. Jacques van Workum, wiens echtgenoot in De Componist woont, vertelt in het programma over zijn positieve ervaringen in deze locatie van AxionContinu. Ook zorgmanager Frank Blanbergh komt aan het woord.

Pesten in een team komt wel voor, zegt Wies. Het begint met bespreekbaar maken in het team, maar dat werkt niet altijd. Dan zijn er andere mogelijkheden, zoals teambuilding. "Tijdens een teambuilding ga je werken aan de groepsdynamiek. Je moet dan als team echt hard aan de slag."

Een training 'omgaan met agressie', kan ook een optie zijn. Want met woorden harde dingen zeggen, is ook een vorm van agressie.

Ondanks alle inspanningen, ligt het niet alleen aan de organisatie of bijvoorbeeld homoseksuele medewerkers zich goed voelen. Wies: "Het zit ook bij de medewerker zelf. Hoe ga je er zelf mee om, hoe open ben je. Ieder doet dat op zijn eigen manier."

RTV Utrecht, 15 oktober 2012

Bestuurder Lex Roseboom vertelt in het programma U Vandaag van RTV Utrecht over de Roze Loper van locatie Tolsteeg. Aanleiding zijn meldingen van de ANBO dat homoseksuele bewoners in woonzorgcentra nauwelijks voor hun geardeerdheid durven uit te komen uit angst voor negatieve reacties. Ook worden in de uitzending bewoners van Tolsteeg geïnterviewd.

Ons Utrecht, 23 mei 2012

Lex Roseboom vertelt in een interview over zijn leven en over het diversiteitsbeleid bij AxionContinu naar aanleiding van zijn nominatie voor de Annie Brouwer-Korf prijs. Deze wordt uitgereikt aan personen of organisaties die zich inzetten voor homo-emancipatie.

Roze medewerkers

Aandacht voor homoseksualiteit blijft nodig

Medewerker Ilse Benjamins van Isselwaerde wordt voor de tweede keer moeder.

Nee, ze is niet zwanger, haar vrouw draagt de baby. “Ik krijg hier op de locatie alleen positieve reacties. Iedereen leeft mee,” zegt zij. Ook voor collega Edwin Boogaard is zijn homoseksualiteit geen issue binnen Isselwaerde. Maar toch is het nodig dat het onderwerp binnen AxionContinu wordt besproken, vinden zij.

Ilse Benjamins:

“Ik ben er heel open in.”

Edwin werkt als EV-er op deze locatie, Ilse is verpleegassistent. Hun roze geardeheid is in het dagelijks leven in Isselwaerde geen onderwerp. Al wordt aan Ilse natuurlijk wel vaak gevraagd hoe het gaat met de zwangerschap. “Heel leuk, dat iedereen zo betrokken is,” zegt zij. In het werk hebben zij het niet over hun homoseksualiteit. Niet met collega’s, niet met bewoners en hun familie. Edwin: “Mijn privéleven is voor mijzelf. Ik vind het niet nodig het daar over te hebben.”

Open

Maar als het eens ter sprake komt, doen zij er ook niet geheimzinnig over. “Welnee, ik ben er open in,” zegt Ilse. Ook Edwin vindt het geen probleem als het onverhoopt eens aan de orde komt. “Iedereen hier accepteert het,” zegt hij. “Hooguit zijn mensen een beetje nieuwsgierig. Al kunnen vragen soms

best ver gaan. Dat ik denk: hoe durf je dat te vragen.”

Wat Edwin minder prettig vindt, zijn reacties als: ‘Dat je homo bent maakt me niet uit hoor, als je maar gewoon doet’. Die opmerkingen kunnen komen van zowel medewerkers als cliënten en hun familie. “Mensen bedoelen dat niet verkeerd. Maar het komt wel aan. Alsof je als homoseksueel niet gewoon bent. Ik ga er maar vanuit dat het reacties zijn uit onwetendheid.” Die ervaring heeft Ilse minder. “Misschien komt dat omdat ik vrouw ben en moeder. Al vragen mensen soms wel hoe dat zit.”

Aandacht

Wat hen betreft is er een open en tolerant klimaat bij AxionContinu. Wel moet de organisatie aandacht geven aan homoseksualiteit, vinden zij. Bijvoorbeeld bij de introductie van nieuwe medewerkers. Edwin: “Zodat medewerkers zich ervan bewust zijn hoe zij reageren op collega’s en bewoners die homo zijn.” Wat hij heel positief vindt, is de grote diversiteit onder de medewerkers. Jong, oud, allochtoon, roze en veel meer. “Dat maakt dat de tolerantie onder elkaar groot is.”

Ilse en Edwin kunnen zich voorstellen dat het voor roze bewoners prettig kan zijn dat er homoseksueel personeel bij AxionContinu werkt. Zoals ook allochtone bewoners het soms prettig vinden met allochtone medewerkers te maken te hebben. “Veel oudere homoseksuelen hebben last van eenzaamheid. Hun

Edwin Bogaard:

“De grote diversiteit zorgt voor een grote tolerantie onderling.”

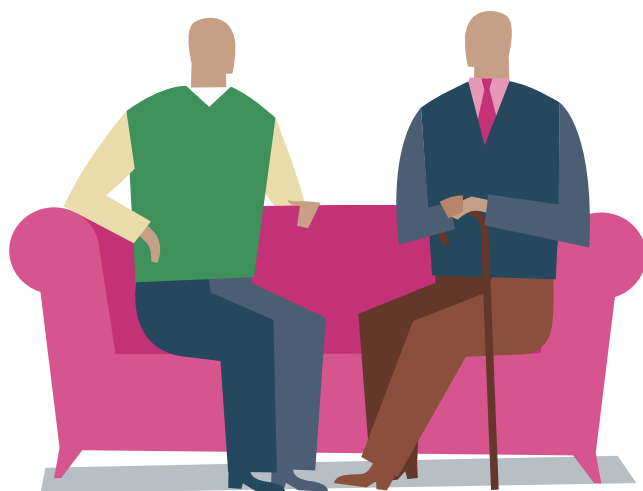
generatie gaat er minder gemakkelijk mee om dan de onze. Het is voor hen fijn dat er medewerkers zijn die weten hoe dat voelt,” zegt Ilse. Edwin: “Je kunt gesprekken hebben met homoseksuele bewoners die dat willen, die collega’s minder gemakkelijk kunnen voeren. Dat kan bewoners erg helpen.”

Apart of samen?

Is er behoefte aan woonvoorzieningen speciaal voor homoseksuelen ouderen of juist niet? En aparte activiteiten voor roze ouderen in woonzorgcentra?

De meningen daarover zijn verdeeld.

In Amsterdam wordt eind 2013/ begin 2014 een complex opgeleverd met 24 appartementen voor homoseksuele ouderen. Zij huren zelfstandig een appartement en kunnen daarnaast zorg afnemen van zorgorganisatie Osira. Volgens woordvoerder Antonette Berghuis van Osira wordt het project gerealiseerd omdat het in Amsterdam in een behoefte voorziet.

Naast woonzorgcentrum De Rietvinck in de Amsterdamse Jordaan ligt sinds een aantal jaren het LA Rieshuis, een aanleuncomplex voor homoseksuele ouderen. Het is de eerste en enige roze woonvoorziening voor ouderen in Nederland. Het huis heeft zes appartementen voor zelfstandig wonende homoseksuele ouderen. Via een binnendeur zijn de aanleunwoningen verbonden met het woonzorgcentrum, waar de ouderen van de voorzieningen gebruik kunnen maken.

Wachtlijst

De roze ouderen die in het LA Rieshuis wonen, nemen geen speciale positie in in De Rietvinck, zegt Antonette Berghuis. “De Rietvinck had als eerste in Nederland de Roze Loper, wat aangeeft dat wij homovriendelijk zijn.” “De belangstelling voor het LA Rieshuis is groot, want de wachtlijsten zijn enorm,” zegt zij. Dat was aanleiding voor het ontwikkelen van het nieuwe ‘roze’ project in Amsterdam, waarin Osira participeert.

In Utrecht is geen woonvoorziening speciaal voor homoseksuele ouderen. Binnen AxionContinu is de vraag of zo’n roze voorziening er moet komen wel gesteld, zegt bestuurder Lex Roseboom. Maar AxionContinu gaat er niet in voorzien.

“Wij voeren een breed diversiteitsbeleid. Of het nu gaat om afkomst, leefstijl, geaardheid of godsdienst. Alle mensen moeten bij ons zichzelf kunnen zijn.”

Een aparte woonvoorziening past niet binnen dit beleid. “Ook voor andere groepen hebben we geen aparte afdelingen of complexen.”

Leefstijl

Hij vraagt zich daarnaast af of geaardheid een basis is voor een roze woonvoorziening. “Mensen selecteren tegenwoordig eerder op leefstijl, op sfeer. Als je seksuele geaardheid deelt, wil dat niet zeggen dat je op dezelfde wijze in het leven staat.”

Maar wel is aandacht voor roze ouderen nodig, zegt hij. Zodat binnen de locaties het gesprek wordt gevoerd en roze ouderen zich daadwerkelijk gezien en geaccepteerd voelen. Maar ook vindt hij het belangrijk dat roze senioren die straks zorg nodig hebben, nu al zien dat de ouderenzorg van AxionContinu homovriendelijk is en dat men welkom is. Zo wordt de drempel bij oudere homoseksuelen voor de ouderenzorg weggenomen.

Lex Roseboom in gesprek tijdens het zondagmiddagcafé voor senioren van het COC dat op 18 november 2012 in De Wartburg werd gehouden.

Onderzoek uit 2009 van masterstudent Richard den Heijer van de Universiteit van Amsterdam geeft aan dat ruim een derde van de homoseksuele ouderen graag in een eigen woonvoorziening zou willen wonen. Mannen hebben die behoefte meer dan vrouwen. De meerderheid wil dat juist niet en heeft de voorkeur voor een woonomgeving met zowel hetero- als homoseksuelen. Volgens de onderzoeker kan de behoefte aan een aparte woonvoorziening afnemen als de tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit toeneemt.

Ontmoeting

Wat Lex Roseboom betreft is het met activiteiten speciaal voor roze cliënten een ander verhaal. “Het is prima als die er bij AxionContinu komen.” Nu al is er in Utrecht twee keer per maand een zondagmiddagcafé voor senioren van het COC, waar ontmoeting centraal staat. In november 2012 was AxionContinu gastheer en werd het café in

De Wartburg gehouden. “Als bewoners van AxionContinu graag naar het zondagmiddagcafé willen gaan, dan organiseren wij dat.”

Bij het Amsterdamse woonzorgcentrum De Rietvinck is een ontmoetingscentrum voor bewoners en buurtbewoners. Hier wordt ook het zogenoemde Café Rosé gehouden, waar mensen elkaar ontmoeten en waar speciaal voor homoseksuele mannen en vrouwen georganiseerde optredens, lezingen en films zijn.

Lex Roseboom ziet bij AxionContinu ook iets dergelijks voor zich, waar ontmoeting centraal staat. “Maar het moet wel van de mensen zelf uitgaan. Als cliënten met een vraag komen, kunnen medewerkers dat oppakken. Maar alleen als roze ouderen bij elkaar komen is volgens mij niet genoeg, al is ontmoeting een belangrijk aspect. De vraag is natuurlijk, wat ga je dan organiseren.”

Feiten en cijfers

Hoeveel homo-ouderen zijn er?

Er zijn in Nederland ongeveer 230 duizend mannen en vrouwen ouder dan 55 jaar met homo- of lesbische gevoelens. Ongeveer 6 procent van de bevolking boven de 55 is homo of lesbisch. Omdat er onder ouderen meer vrouwen dan mannen zijn, zal de groep oudere lesbische vrouwen ook iets groter zijn dan de groep oudere homomannen.

Hoe zit dat bij AxionContinu?

Bij AxionContinu wonen 1300 bewoners in 12 woonzorgcentra. Uitgaande van de landelijke statistieken van 6%, betekent dit dat er circa 80 roze bewoners bij AxionContinu wonen. Gemiddeld dus ongeveer negen homoseksuele ouderen per locatie. Wat meer in grotere locaties en wat minder in kleinere.

Wij weten de exacte cijfers niet en dat is ook niet belangrijk. Zij zeggen niets over acceptatie en bejegening binnen onze locaties. Maar het zegt wel wat over erkenning. Erkenning dat er nou eenmaal diversiteit bestaat onder onze medemensen. Diversiteit in leefstijl, smaak en kleur, en ja....ook in seksuele geaardheid.

Extra aandacht

Waarom is het belangrijk om extra aandacht voor deze 'verborgen' groep te hebben? Ouderen boven de 65 jaar zijn opgegroeid in een tijd dat je 'er niet

over praatte'. De groep homoseksuelen van deze generatie kon zich in hun jongere jaren niet al te openlijk uiten, uit angst voor afwijzing door familie of vrienden, of vanwege het risico ontslagen te worden. Nog steeds houden veel homoseksuele ouderen hun leefstijl verborgen.

Voor de wat jongere ouderen ligt het anders: zij hebben de emancipatiegolf van de jaren zeventig bewust meegeemaakt. Nu ze op leeftijd zijn, stellen ze eisen aan hun leefomgeving. Die is daar vaak niet op voorbereid en heeft geen oog voor hun specifieke behoeften.

Onzichtbare hulpvraag

Zorgverleners gaan er, net als andere mensen, over het algemeen van uit dat iemand heteroseksueel is. Uit angst voor discriminatie of andere negatieve reacties laten oudere homoseksuele mannen en vrouwen hun seksuele voorkeur meestal onvermeld in hun contacten met zorg- en hulpverleners. 'Zorg op maat' is daarom moeilijk te krijgen. En dat terwijl er wel degelijk een specifieke 'homoseksuele hulpvraag' bestaat.

Acceptatie

Die kan bijvoorbeeld te maken hebben met problemen rond de acceptatie van homoseksualiteit. Soms ervaren ouderen problemen als gevolg van het feit dat ze hun homoseksuele relatie altijd

verzwegen hebben. Daardoor hebben ze bijvoorbeeld geen inspraak bij de behandeling van hun zieke partner, spelen er erfeniskwesties of zijn er problemen in de woonsituatie.

Eenzaamheid en depressie

Homoseksuele ouderen kunnen in de regel minder gebruik maken van mantelzorg, bijvoorbeeld omdat ze minder vaak kinderen hebben. En als ze die wel hebben, bestaat er vaak een minder hechte band. Ongeveer de helft van de oudere homoseksuelen van boven de 70 jaar is vroeger getrouwd geweest. De meeste van deze huwelijken liepen stuk. De ommezwaai daarna van een heteroseksuele naar een homoseksuele leefstijl, betekende ook vaak een breuk in contacten met familie en vrienden.

Met het ouder worden en daarmee het minder mobiel zijn, is het voor homo's en lesbo's moeilijker om sociale contacten op te doen. Juist ook omdat zij over het algemeen veel minder dagelijks contact hebben met burens en familie. Daardoor geven veel roze ouderen aan dat zij problemen hebben met eenzaamheid en depressie.

Oudere lesbische vrouwen

Voor de groep oudere lesbische vrouwen komt uit onderzoek vaak als eenzaam naar voren. Zij wonen veelal alleen en hebben vaker een slechte financiële situatie omdat zij een lager

pensioen hebben opgebouwd dan de homoseksuele mannen. Van vrouwen werd vroeger immers aangenomen dat zij zouden profiteren van het pensioen van de echtgenoot.

Oudere vrouwen krijgen vaker last van chronische klachten dan mannen. Ten slotte is het voor alleenstaande oudere lesbische vrouwen moeilijker om een partner te vinden dan voor oudere homoseksuele mannen, voor wie er meer ontmoetingsmogelijkheden zijn. Alleen wonen, een laag inkomen, een slechter wordende gezondheid; het zijn allemaal redenen waardoor mensen depressief kunnen worden.

Niet thuis voelen

Het is voor homoseksuele ouderen lastiger zich thuis te voelen in woonzorgcentra. Er bestaat grote angst niet geaccepteerd te worden als men ervoor uitkomt dat men homo is. In een groot aantal gevallen klopt dat ook en krijgen homo's te maken met discriminatie van zowel medebewoners als medewerkers. Daarnaast zijn oudere hetero's vaak nadrukkelijk bezig met hun kinderen en kleinkinderen. Roze ouderen kunnen daar veelal niet over meepraten. Mede hierdoor doen roze ouderen vaak maar beperkt mee aan recreatieve activiteiten.

Bronvermelding:

Uitgave MOVISIE: Factsheet, Ouderen en homoseksualiteit. September 2007.

Behoeftte aan een gesprek?

Wie behoefte heeft aan een vertrouwelijk gesprek of wie problemen ondervindt binnen AxionContinu bijvoorbeeld met ongewenst gedrag rondom homoseksualiteit, kan terecht bij de vertrouwenspersonen van AxionContinu.

Voor **cliënten** is dat Ineke Hiemstra. Als cliëntenvertrouwenspersoon heeft zij een onafhankelijke rol en treedt op als bemiddelaar bij klachten. Als klachten op de locatie niet kunnen worden opgelost, wordt Ineke ingeschakeld. Via gesprekken met betrokkenen vormt zij zich een beeld van wat er aan de hand is en probeert met de betrokkenen tot een oplossing te komen. Cliënten kunnen ook altijd direct bij de cliëntenvertrouwenspersoon terecht. Niet alleen met een klacht, maar ook voor een vertrouwelijk gesprek.

Van klachten of signalen kan een organisatie veel leren, zegt Ineke. "Vindt een homoseksuele cliënt dat bijvoorbeeld dat de bejegening vervelend is, dan kun je daar als team iets mee. Een klacht kun je zien als een gratis advies." Complimenten zijn ook welkom. "Een klacht uiten is vaak gemakkelijker. Maar zeggen dat iets goed gaat, is ook fijn voor een organisatie."

Ineke Hiemstra

ihiemstra@axioncontinu.nl
06 - 50 65 50 32

Medewerkers kunnen terecht bij Ingrid Bulsink en Barbara Fortuin. De medewerkervertrouwenspersonen helpen bij klachten, bijvoorbeeld op het gebied van onheuse bejegening of intimidatie rond homoseksualiteit of diversiteit. Ook ondersteunen zij een medewerker bij het zoeken naar externe hulp. Ingrid Bulsink, een van de medewerkervertrouwenspersonen, zegt dat zij proberen vooral mensen met elkaar in gesprek te brengen en zo de deur te openen naar een oplossing. Medewerkers die behoefte hebben aan een vertrouwelijk gesprek, over iets dat verband houdt met het werk of van invloed is op het werk, kunnen ook bij de medewerkervertrouwenspersonen terecht.

Ingrid Bulsink

ibulsink@axioncontinu.nl
06 - 22 88 96 89

Barbara Fortuin

bfortuin@axioncontinu.nl

De cliëntenvertrouwenspersoon en de medewerkervertrouwenspersonen kunnen verder alle informatie geven over klachtenprocedures.

Begrippenlijst

ANBO - De grootste ouderenbond van Nederland. ANBO staat voor de maatschappelijke participatie van alle senioren en heeft als één van haar speerpunten acceptatie van homoseksualiteit van ouderen hoog op de agenda staan. ANBO heeft binnen het Consortium 50+ de rol van overall project-leider, uitvoerend partner en adviseur op het gebied van ouderenzaken.

Annie Brouwer-Korf prijs - Prijs van de gemeente Utrecht die sinds 2007 jaarlijks wordt uitgereikt aan mensen of organisaties die zich bijzonder inzetten voor de emancipatie en acceptatie van homoseksuelen. Genoemd naar de voormalige burgemeester Annie Brouwer-Korf.

COC - Organisatie die al sinds 1946 opkomt voor de belangen van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders. Er zijn regionale afdelingen. Het COC is actief op veel gebieden met het accent op 50plus, veiligheid, (politieke) belangenbehartiging, cultuur & geloof, jong & school en internationale belangenbehartiging.

Consortium Roze 50+ - Samenwerkingsverband van de vier belangrijkste landelijke organisaties op het gebied van ouderen en homoseksualiteit: COC Nederland, ANBO, Movisie en Vilans. Het Consortium Roze 50+ is de spreekbuis en belangenbehartiger van roze 50-plussers.

Diversiteit - Overkoepelend begrip voor alle mogelijke verschillen die kunnen

bestaan tussen mensen op het gebied van geloof, afkomst, seksuele geaardheid, huidskleur, leeftijd, opleiding en dergelijke.

'In de kast' - Term voor het niet openlijk uitkomen voor homoseksualiteit. Wie aan de omgeving kenbaar maakt homoseksueel te zijn, komt 'uit de kast'.

KIWA - Instelling voor kwaliteitszorg.

LHBT - Afkorting van lesbische vrouwen (L), homoseksuele mannen (H), biseksuelen (B) en transgenders (T).

Melding Incidenten Medewerkers

(MIM) - Procedure voor medewerkers van AxionContinu voor het melden van incidenten op de werkplek, ook wat betreft grensoverschrijdend gedrag.

Movisie - Landelijk kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke vraagstukken. Movisie wil kennis, documentatie en informatie over specifieke gezondheidsvraagstukken als homoseksuele ouderen verzamelen, vergroten en delen met de praktijk.

Roze Loper - Keurmerk voor een woonzorgcentrum dat tolerant is op het gebied van seksuele diversiteit.

Vilans - Kenniscentrum voor langdurende zorg, voor mensen die werken in de zorg. Vilans ontwikkelt vernieuwende en praktijkgerichte kennis, onder meer op het gebied van LHBT-ouderen.

Websites

www.roze50plus.nl

Informatieve website voor roze senioren

www.rozezorg.nl

Officiële website van de Roze Loper

www.anbo.nl

Website van ouderenbond ANBO

www.coc.nl

Landelijke website van het COC Nederland

www.cocmiddenland.nl

Website van de regionale afdeling van het COC

www.movisie.nl

Website van kenniscentrum Movisie

www.vilans.nl

Website van het kennisinstituut voor de langdurige zorg Vilans

www.kiwa.nl

Website van de instelling voor kwaliteitszorg

Colofon

Uitgave

AxionContinu

Coördinatie

Berber Schrijver

Teksten

Louis Nouws

Karin Bos

Maaïke Hoogland

Berber Schrijver

Vormgeving

Bladen&Co, Willem de Bruijn

Fotografie

Willem Mes

Gemeente Utrecht

Illustraties

Ronald Slabbers

Utrecht, februari 2013

AxionContinu

Postbus 2251

3500 GG Utrecht

info@axioncontinuu.nl

www.axioncontinuu.nl

Voor vragen over deze uitgave:

roze@axioncontinuu.nl

Axioncontinuu

wonen, zorg en welzijn

